

1. תענית כג א

תנו רבנן: 'פעם אחת יצא רוב אדר ולא ירדו גשמים שלחו לחוני המעגל: 'התפלל וירדו גשמים'. התפלל ולא ירדו גשמים. עג עוגה [6] ועמד בתוכה כדרך שעשה חבקוק הנביא, שנאמר (חבקוק ב א) על משמרתי אעמדה ואתיצבה על מצוד [7] ואצפה לראות מה ידבר בי ומה אשיב על תוכחתי]. אמר לפניו: 'רבנו של עולם: בגין שמו פגיהם עלי שאני כבן בית לפניך; גשבע אני בשמך הגדול שאיני זז מכאן עד שתרחם על בניך'

2. אליהו זוטא פרשה יב

כיון שעלה משה למרום קרא ושנתהרבה בו דברי תורה יותר מכולם, שנאמר במקום אחר: יתר מרעהו צדיק (משלי יב-כו) וזהו ששאל חבקוק הנביא מלפני הקב"ה-ועל שעמד ודיבר דברים יתירין הראהו הקב"ה כל מידות שנאמר לו למשה אבי החוכמה ואבי הנביאים. הראהו מאזגי צדק, אבני צדק, טיפת צדק, והיון צדק. ואמר לפניו: רבנו של עולם מי שקרא ושנה הרבה ומי שקרא ושנה קימעה יהיו מאור פניו שוין במאור פנים לעולם הבא? אמר לו: לאוכל אחד ואחד לפי דרכו, שנאמר: ברוגז רחם תזכור (חבקוק ג-ב) אף ברוגז מי שיש לו רחמים תזכור.

3. זוהר פרשת בשלח

רבי שמעון פתח, (חבקוק ג) תפלה לחבקוק הנביא על שגיונות. האי קרא קשיא, ואית לאסתפקלא ביה, מאי שגא תפלה לחבקוק הנביא, יתיר מכל שאר נביאי עלמא, דלא קתיב בהו תפלה לישעיה הנביא, או לירמיה, או ליחזקאל, או להושע, או לשאר נביאי עלמא.

אלא הכי תגיגו, אלישע זכה ביהאי עלמא מה דלא זכה נביאה אחרא, בר ממשה. (ועם כל דא לא בעא לאטרחא למריה) תא תזי, מאי פתיב, (מלכים ב ד) ויהי היום ויעבור אלישע אל שונו ושם אשה גדולה. מאי אשה גדולה. אלא גדולה בעובדהא, דכל בני ס"א דרא ביהא, משתבחין בה, והיא עקרא דביתא, ובגין דבעלה לא הוה שכיח בביתא, למיהוי עקרא, לא הוה אדפר הוא, אלא היא.

ותו, ושם אשה גדולה: גדולה על כל שאר נשי עלמא, דהא שאר נשי עלמא, פד חמאן אושפיזא בביתא, מצטערין ביה, ודחוקין ביה כל שפון לאפקא עליה ממונא, והיא חדת ביה באושפיזא, ולאפקא עליה ממונא, כל שפון פיון דחמת ליה לאלישע חדת ביה לחתא. ועל דא, שבתא דכלא דאתתא היא, דהא אושפיזא דביתא דאתתא היא. ובגין פה ושם אשה גדולה, גדולה על שאר נשין.

בגין דהיא מתקנת ערסיה, בשעתא דשכיב בלייליא, ובשעתא דקאים בצפרא. והאי דקאמרי דשושיפא תוירא זריקת ליה בערסיה, הכי הוה, ובה ידעה, דארחא דעלמא, פיון דקאים

בר נש מערסיה, סליק שושיפא דנאים בה, ריחא מנוולא. והאי בשעתא דסלקת ההוא שושיפא מערסיה, הוה סליק ריחין, (קכ"ז) פריחין דגנתא דעדן. אמרה אי לאו דקדישא הוא, וקדושה דמריה עליה, לא סליק ריחא קדישא הכי.

בגין פה, געי לאתפרשא מן ביתא, דלא אנדר בר נש כל פה בביתא. אבל אמרת, (מלכים ב ד) נעשה נא עליית קיר קטצה ונשים לו שם מטה ושלחן וכסא ומנורה, מאי טעמא מית. אלא בגין דאתייהב לה, ולא לבעלה. ודא הוא חבקוק נביאה, פמה דאת אמר את חובקות בן. אי הכי חבוק מפעי ליה, אמאי חבקוק תרי. אלא, חד (דף מ"ה ע"א) דאמיה, וחד דאלישע, דאתחבק עמיה.

4. מכות דף כג עמוד ב

דרש רבי שמלאי: שש מאות ושלוש עשרה מצות נאמרו לו למשה, שלש מאות וששים וחמש לאוין [=מצוות לא תעשה] כמנין ימות החמה, ומאתים וארבעים ושמונה [מצוות] עשה, כנגד איבריו של אדם.

בא דוד והעמידן [את המצוות החשובות ביותר] על אחת עשרה, דכתיב (תהילים טו) 'מזמור לדוד [ה'] מי יגור באהלך מי ישכון בהר קדשך הולך תמים ופועל צדק ודובר אמת בלבבו לא רגל על לשונו לא עשה לרעהו רעה וחורפה לא נשא על קרובו נבזה בעיניו נמאס ואת יראי ה' יכבד נשבע להרע ולא ימיד כספו לא נתן בגשך ושוחד על נקי לא לקח עושה אלה לא ימוט לעולם.

בא ישעיהו והעמידן על שש [מצוות עיקריות]. דכתיב [=שנאמר] (ישעיהו לג) 'הולך צדקות ודובר מישרים מואס בבצע מעשקות נוער כפיו מתמור בשוחד אוטם אזנו משמוע דמים ועוצם עיניו מראות ברע'.

בא מיכה והעמידן על שלש [מצוות עיקריות]. דכתיב [=שנאמר] (מיכה ו) 'הגיד לך אדם מה טוב ומה ה' דורש ממך, כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם ה' אלהיך'. 'עשות משפט' זה הדין; 'אהבת חסד' זה גמילות חסדים; 'הצנע לכת' זה הוצאת המת והכנסת כלה.

בא חבקוק והעמידן על אחת שנאמר (חבקוק ב) 'וצדיק באמונתו יחיה'.

5. זוהר עם פירוש הסולם

ר"ש פתח תפלה לחבקוק הנביא על שגיונות. מקרא זה קשה ויש להסתכל בו, מהו שינוי, שכתוב תפלה לחבקוק הנביא יותר מכל שאר נביאי העולם, שלא כתוב בהם, תפלה לישעיהו הנביא או לירמיה או ליחזקאל או להושע או לשאר נביאי העולם.

אלה הכי תגיגו וכו': ומשיב. אלה כך למדנו. אלישע זכה בעלום הזה מה שלא זכה גביא אחר חוץ ממשה. בוא וראה מה כתוב, ויהי היום ויעבור אלישע אל שונו ושם אשה גדולה. מהו אשה גדולה. אלא היא גדולה. אלה היא גדולה במעשים, שכל בני

ויאמר לה השלום לך השלום לאישך וגו': מכאן, שהיא עקרת הבית, שהקדים שלומה לשלום בעלה, ולא עוד, אלא שהיא הלכה אחריו, אחר הנביא, ולא בעלה. שזאל, מה הטעם שמת. ומשיב, אלא משום שהבן ניתן לה ולא לבעלה.

ודא הוא חבקוק וכו': וזה הוא חבקוק הנביא. כש"א, את חובקת בן. וחבקוק הוא מלשון חיבוק. ושזאל, אם כן חבקוק היה צריך להקרא, ולמה נקרא חבקוק, שהמשמעות שני חיבוקים. ומשיב, אלא חיבוק אחר הוא דאמו, וחיבוק אחד של אלישע שנחבק עמו בשעה שהחיה אותו. פירוש אחר. שני חיבוקים היה לו, בין מצד זה של אמו ובין מצד זה של הנביא.

• 6. אורות התחיה, י"ז

האמונה והאהבה הן תמיד מחוברות זו עם זו כששתיהן זורחות בנשמה בשלמותן, וכשאר אחת מהן שלם לגמרי מתעוררת השניה בכחה, ויוצאת ממעמקי הנפש להאיר בכל מלואת. אין האדם מוכשר לשום כח רוחני שבעולם בשלמות גדולה כזאת שהוא מוכשר לאמונה ולאהבה, וזהו אות, שבכחות אלו מונחים כל יסודות היות מהותיותו. כל מה שהיחיד והכלל עושה, בכל גלגולי הסבות וכל הכחות המתגלים בחיי התרבות, הכל הולך הוא להשלים במעלה העליונה את האמונה ואת האהבה. מתוך האמונה והאהבה מתאצלים כל האורות הרוחניים שבעולם, המאירים את כל דרכי החיים והתוהו. האמונה והאהבה הן עצם החיים בעולם הזה ובעולם הבא: שום דבר איננו נשאר בחיים, כשעושקים מהם את שני המאורות הללו, את האמונה ואת האהבה.

הבית משתבחים בה, והיא עקרת בית. ומשום שבעלה לא היה נמצא בבית שיהיה עיקר הבית. ומשום שבעלה לא היה נמצא בבית שיהיה עיקר הבית, לא היה נזכר הוא אלא היא.

ותו, ושם אשה גדולה: ועוד יש לפרש, ושם אשה גדולה, שהיא גדולה על כל שאר נשים שבעולם. כי שאר נשי הולם כשרואים אורח בבית, מצטערות עליו ודוחקות אותו ומכל שכן להוציא עליו כסף. וזו, שמחה באורח, ומוציאה עליו כסף. כל שכן, כיון שראתה את אלישע, שמחה בו מאד. ועל כן, כל השבח היא לאשה, כי אורח הבית, של האשה הוא, משום זה כתוב, ושם אשה גדולה, שהיא גדולה על שאר הנשים.

הנהנא ידעתי, היא ידעה ולא אחר, משום שהיא היתה מתקנה מטתו בשעה ששכב בה בלילה ובשעה שקם בבקר. ומה שאמרו, שסדין לבן הטילה במטתו, כן היה, ובו היתה יודעת, כי מדרך העולם הוא, שכיון שאדם קם ממטתו, מעלה הסדין שישן עליו, ריח מזהום. וזה, בשעה שהעלתה הסדין ממטתו, היה מעלה ריחות כריחות שבגן עדן. אמרה, אם לא שהוא קדוש וקדושת אדונו עליו, לא היה עולה ריח קדוש מן הסדין.

ויהי היום ויבא שמה: שזאל, ויהי היום, מי הוא יום זה. ומשיב, אלא כמו שבארוה, וכוא והאה. יום ההוא, יום טוב של ראש השנה היה, שנפקדו בו עקרות העולם ונפקדו בו בני העולם. קרא לשונמית ואמר, הנה חרדת אלינו את כל החרדה הזאת, בשביל זה אני צריך לעיין ביום הזה בדיני העולם, משום שהקב"ה דן ביום הזה את העולם, ובשביל שנפרשתי לבדי במקום הזה, בעליית קיר שעשיתי לי, אני צריך להסתכל בדיני העולם.

מדרש תהלים עז, א

מה עשה חבקוק הנביא? צר צורה ועמד בתוכה, אמר לפני הקדוש ברוך הוא ריבונו של עולם, איני זז מכאן עד שתודיעני כמה אתה נותן ארך אפים לרשעים בעולם הזה. אמר לו הקדוש ברוך הוא אלי קראת ולא היית מהרהר אחרי, חייך שאני עונה אותך ומודיעך. אמר לו אני נותן להם ארך אפים בעולם הזה, כדי שיחזרו בתשובה לפני, ויעשו להם זדונות כשגגות.